

tacksamma över att författaren inte flitigare använt sig av Occams berömda rakkniv.

Torbjörn Lodén är professor emeritus i Kinas språk och kultur vid Stockholms universitet.
E-post: luoduobi@gmail.com

Kalm, Sara & Anders Uhlin, 2015.
Civil Society and the Governance of Development: Opposing Global Institutions. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Anmälan av Susanne Wallman
Lundåsen

Monografin *Civil Society and the Governance of Development* författad av Sara Kalm och Anders Uhlin, utgiven 2015 på Palgrave är en del av avrapporteringen av forskningsprogrammet förkortat TRANSDEMOS. Forskningsfrågorna som boken försöker besvara är hur ickestatliga aktörer (civilsamhällesorganisationer) agerar gentemot internationella institutioner och hur civilsamhällesorganisationerna agerar gentemot varandra. Inom ramen för TRANSDEMOS har forskarna kunnat visa att antalet icke statliga aktörer som får tillträde till internationella institutioner som exempelvis Världsbanken och EU:s olika institutioner har ökat under de senaste decennierna. Vad tillträde faktiskt innebär varierar dock mellan olika typer av organisationer och det kan i praktiken vara allt från att beredas tillträde till åskådarläktare vid möten till en faktisk möjlighet att kunna påverka beslutande organ (RJ:s Skriftserie 5, 2015).

Boken av Kalm och Uhlin tar sin teoretiska utgångspunkt i att problematisera begreppet politisk opposition och använda detta för att empiriskt systematisera hur civilsamhällesorganisationer agerar både gentemot varandra och gentemot transnationella organisationer. Med andra ord används opposition för att förklara relationen mellan civilsamhällesorganisationer och internationella institutioner

– vilka mönster finns i hur civilsamhällesorganisationer gör motstånd gentemot internationella institutioner – samt för att förklara valet av strategi som civilsamhällesorganisationer använder sig av gentemot olika internationella institutioner. I boken har politikområdet utveckling (*development*) studerats eftersom detta område under de senaste decennierna både har kommit att ge upphov till engagemang och protester från civilsamhällesorganisationer och politiska konflikter kring hur utveckling bäst uppnås.

Sociala rörelser, civilsamhällesorganisationer och intresseorganisationer är olika begrepp som rör liknande och i vissa fall samma typer av empiri men som ofta förknippas med olika teoribildningar där korsbefruktningen mellan de olika subdisciplinerna ofta är begränsad. Problematiken med att nya subdiscipliner uppstår kring empiriskt angränsande fält samtidigt som att relativt liten korsbefruktning sker vad gäller teoriutveckling har återkommande lyfts i den vetenskapliga debatten (se t.ex. Morales 2009; Beyers m.fl 2010). Detta gäller dock inte för denna monografi där teorier som har utvecklats i flera olika delar av de ovannämnda subdisciplinerna används. Detta gör att teorikapiteln i boken kan läsas med stor behållning. I boken används en bred definition av begreppet civilsamhällesorganisationer som rymmer en mångfald av olika typer av organisationer, allt från etablerade och starkt professionaliserade så kallade NGO:s till mer aktivistdrivna och mindre professionaliserade gräsrotsorganisationer.

Det för boken teoretiskt bärande begreppet opposition (eller motstånd) hämtas främst från den litteratur som har undersökt förhållandet mellan styrande och opposition på det nationella planet. Kalm och Uhlin använder och utvecklar begreppet för att passa den internationella arenans aktörer. Definitionen av den typ av opposition gentemot transnationella institutioner som undersöks består av ”the sum of total CSOs that target a particular GGI with some level of disagreement” (Kalm & Uhlin, 2015, s. 26). De samlade civilsamhällesorganisationerna kan här bestå av både

mer löst sammanhållna sociala rörelser och av stabila icke-statliga organisationer (NGOs). För att förstå vad begreppet opposition innebär försöker Kalm och Uhlin att bena ut hur civilsamhällesorganisationernas samfälliga opposition organiseras. Civilsamhällesorganisationerna rör sig i ett gemensamt fält för aktörer som har som gemensam nämnare intressen i vissa frågor (ett sk *strategic action field*). Kalm och Uhlin vill även kunna förstå de val enskilda organisationer gör när de uttrycker opposition gentemot en transnationell institution. Hur dessa civilsamhällesorganisationer förhåller sig, både till varandra och till den internationella institutionen som de står i opposition till är en empirisk snarare än en teoretisk fråga. Civilsamhällesorganisationerna inom samma fält kan även vara oense sinsemellan om hur skarp opposition de vill rikta gentemot den internationella institutionen och hur nära de vill interagera med den internationella institutionen. Liknande har studier som undersökt intresseorganisationer på nationell nivå funnit i variation av strategi mellan olika civilsamhällesorganisationer (Binderkrantz, 2005). Kalm och Uhlin använder sig av begreppen ”insider-” och ”outsider-strategier” som utvecklats inom forskningen kring intresseorganisationer för att beskriva och förklara civilsamhällesorganisationernas agerande. Spännvidden i agerande mellan insiders och outsiders kan exempelvis vara mellan lobbyism och protester som manifesterar ett totalt avståndstagande från institutionen. Beskrivningen av hur civilsamhällesorganisationer kan agera är dock inte dikotom, som antingen insider eller outsider, utan tillåter en mångfald av olika strategier. Hur pass nära civilsamhällesorganisationer kan komma, eller hur pass mycket insiders de kan bli, beror även på den internationella institutionens grad av öppenhet. Graden av öppenhet påverkar därför civilsamhällesorganisationernas politiska möjlighetsstrukturer (se Kitschelt 1987).

Även om de internationella institutionernas grad av öppenhet beaktas är perspektivet

i boken främst utifrån civilsamhällesorganisationerna gentemot de transnationella institutionerna än tvärtom. Inom forskningen om korporatism har dock relationen mellan beslutsfattare och intresseorganisationer också beskrivits som ett slags bytesrelation där båda parter så att säga tjänar på relationen, där makt och inflytande ges i utbyte mot legitimitet och lojalitet (Öberg m.fl. 2011), detta kunde ha varit intressant att beakta även här.

Valet att fokusera på opposition betyder att organisationer som enbart utför uppgifter för internationella organisationers räkning inte faller inom ramen för studiens syfte, utan de studerade civilsamhällesorganisationerna måste uppvisa någon form av motstånd (i varierande grad) gentemot en internationell institution. Författarna Kalm och Uhlin tar sig an uppgiften genom fallstudier av den opposition som bedrivs av civilsamhällesorganisationer som finns kring tre utvalda transnationella institutioner: EuropeAid, Asiatiska utvecklingsbanken, samt Globalt forum för migration och utveckling. Alla organisationer hanterar utvecklingsfrågor som kommit att bli föremål för motstånd och protester från civilsamhällesorganisationer runtom i världen under de senaste decennierna. Urvalet av de studerade institutionerna baseras på i vilken utsträckning organisationerna kan stifta bindande regler, ha precist formulerade uppförandekoder och se till att deras regler efterlevs och implementeras av utomstående aktörer (*legalization*). Den andra faktorn är öppenhet, det vill säga i vilken utsträckning civilsamhällesorganisationer har tillträde till organisationer och därmed i vilken mån olika former av insiderstrategier för påverkan på beslutsfattare är möjliga. Antaganden görs om att formalisering bidrar till att skapa skarpare opposition samt att större öppenhet bidrar till att fler aktörer anammar insider-strategier, om öppenheten är låg kommer fler civilsamhällesorganisationer att använda sig av outsider-strategier eller rentav upphöra med att försöka påverka organisationen (Kalm & Uhlin 2015, s. 14).

Europe Aid betraktas som en organisation med en hög grad av formalisering av beslutsfattandet samt med möjlighet till att övervaka att medlemsländerna också tillämpar reglerna. Denna institution framstår även som förhållandevis öppen gentemot civilsamhällesorganisationer. Globalt forum för migration och utveckling har däremot få formaliserade regler och beslut för medlemsländerna att följa utan säger sig snarare erbjuda en mötesplats för diskussion för medlemsländerna. Graden av formalisering av beslut betraktas därmed som låg. Globalt forum för migration och utveckling anordnar samtal för medlemsländer bakom stängda dörrar och civilsamhällesorganisationerna har inte tillträde till dessa samtal. Därför betraktas Globalt forum för migration och utveckling som en relativt sluten organisation som ger få möjligheter till tillträde. Den Asiatiska utvecklingsbanken befinner sig däremot någonstans i mitten av skalan både på variabeln legalisering och variabeln öppenhet. De studerade internationella institutionerna skiljer sig således åt på flera olika punkter. Två av de studerade institutionerna är regionala internationella organisationer medan den tredje organisationen inte har ett globalt fokus. Globalt forum för migration och utveckling är heller inte en medlemsorganisation i strikt bemärkelse utan ett forum som är öppet för FN:s medlemmar och observatörer.

Undersökningsdesignen bygger således på en multipelfallstudie snarare än en strikt jämförande studie. Studiens empiriska material bygger på skriftligt material både från de internationella organisationerna och civilsamhällesorganisationerna. I tillägg till det skriftliga materialet har även kvalitativa semistrukturerade intervjuer genomförts med representanter främst från civilsamhällesorganisationer men även med företrädare för de internationella organisationerna genomförts. Intervjuerna är baserade på ett slags snöbollsurval där informanterna har fått uppge vilka forskarna bör intervjuas. Det verkar dock finnas en viss obalans i intervjuerna

där aktörer som är intervjuade i anslutning till Globalt forum för migration och utveckling har medverkat i väsentligt kortare intervjuer än övriga aktörer (Kalm & Uhlin 2015, s. 16).

Hur har civilsamhällesorganisationerna agerat gentemot de tre studerade internationella organisationerna? Civilsamhällesorganisationerna som fanns kring EuropeAid agerade ofta via paraplyorganisationen CONCORD och deras målsättningar var begränsat radikala och kritiken riktades oftast mot enskilda förslag snarare än mot EuropeAids existens. I och med att EuropeAid hade en strategi av öppenhet också att utnyttja insider-strategier. Liknande strategier har använts i förhållande till den Asiatiska utvecklingsbanken där en paraplyorganisation för civilsamhällesorganisationer med intressen mot den Asiatiska utvecklingsbanken har bildat på eget initiativ. Denna paraplyorganisation har en något större spännvidd bland de deltagande civilsamhällesorganisationerna där något mer radikala organisationer gentemot dem som ingår i CONCORD också inryms. Civilsamhällesorganisationerna som agerar gentemot den Asiatiska utvecklingsbanken förefaller också anamma mer blandade strategier för påverkan, med inslag av både insider- och outsider strategier. Civilsamhällesorganisationerna som agerar i förhållande till Globalt forum för migration och utveckling förefaller vara mindre sammanhållna sinsemellan och istället för att samlas kring en enda sammanhållen paraplyorganisation förenas de i flera olika paraplyorganisationer. Skillnaderna i val av strategier för hur motståndet uttrycktes förklaras med skillnader i öppenhet hos de transnationella institutionerna och med skillnader hos civilsamhällesorganisationers identitet antingen som professionella – eller gräsrotsorganisationer. Att studien designats som multipla fallstudier utifrån tre fall av transnationella institutioner och får genomslag i det att slutsatserna bör testas vidare för att utröna deras generaliserbarhet. Författarna avslutar också med att uppmana till vidare studier av

interaktionen mellan civilsamhällesorganisationer och internationella institutioner inom fler politikområden.

Bokens breda teoretiska ansats är ambitiös och användningen av teori som är framtagen inom framförallt en nationell kontext på en internationell kontext framstår både som fruktbar och originell. Att utgå från civilsamhällesorganisationernas perspektiv bidrar också till ny kunskap. En liten minuspost är att listan över använda förkortningar i boken innehåller uppemot 80 poster som inkluderar allt från förkortningar av beteckningar på organisationer och nätverk som används i dagligt tal som t.ex. EU till mer svårgenomträngliga PANiDMR (Pan-African Network in Defense of Migrants' Rights). Förkortningar används dock inte bara för namn på organisationer och nätverk utan används ibland även för centrala begrepp som GGI som står för global governance institution. Den flitiga användningen av förkortningar i boken gör att den bitvis kräver en läsare endera med ett gott minne, eller en intensiv bläddring fram och tillbaka i boken för att kontrollera vad de olika förkortningarna står för. Här hade förlagets redaktör kunnat göra ett mer omfattande arbete med bokens språkliga framställning, och därigenom ökat tillgängligheten, genom att redigera sådant som framstår som inomvetenskaplig jargong. Boken är dock mycket läsvärd och användbar både på kurser på fortsättningsnivåer som exempelvis rör civilsamhället och/eller internationella organisationer samt för forskare.

REFERENSER

- Beyers, J., Eising, R., & Maloney, W., 2008. Researching interest group politics in Europe and elsewhere: much we study, little we know?. *West European Politics*, 31(6), 1103–1128.
- Binderkrantz, A., 2005. Interest Group Strategies: Navigating between Privileged Access and Strategies of Pressure. *Political Studies*, 53(4): 694–715–
- Kalm, S. och Uhlin, A., 2015. *Civil Society and the Governance of Development: Opposing Global Institutions*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Kitschelt, H. P., 1986. Political opportunity structures and political protest: Anti-nuclear movements in four democracies. *British journal of political science*, 16(01), 57–85.

Morales, L., 2009. *Joining Political Organisations*. Colchester: ECPR Press.

RJ:s skriftserie 5, 2015. *Demokrati bortom nationalstaten?: Slutrapport från ett forskningsprogram*. Göteborg: Makadam förlag.

Öberg, P., Svensson, T., Christiansen, P. M., Nørgaard, A. S., Rommetvedt, H., & Thesen, G., 2011. Disrupted exchange and declining corporatism: Government authority and interest group capability in Scandinavia. *Government and Opposition*, 46(3), 365–391.

Susanne Wallman Lundåsen är verksam vid Mittuniversitetet, Avdelningen för Samhällsvetenskap. E-post: susanne.wallman-lundasen@miun.se

Persson, Monika, 2014. *The Dynamics of Policy Formation – Making Sense of Public Unsafety*. Örebro Studies in Political Science no 36. Örebro: Örebro universitet.

Anmälan av Elin Wihlborg

Lokala policyproblem har på senare år blivit allt mer integrerade och komplexa utmaningar för den lokala politiken och därmed allt mer svårgripbara för oss som analyserar dem. I det lokala är det helt uppenbart att det som på nationell nivå kan betraktas som enskilda policyområden, eller om man så vill olika stuprör, måste hanteras tillsammans. Den lokala politiken baseras på dess rumsliga förankring inom kommunens gränser och alla utmaningar måste hanteras inom de rumsliga gränser som sätts upp. Det innebär att det som till synes är ett enskilt policyområde på nationell nivå, utvecklas till ett mångdimensionellt och "otäckt" (för att direkt översätta uttrycket "wicked") problemkomplex i det lokala. Vi använder oss, även på svenska, ofta av begreppet "wicked problems" för att beskriva komplexa, svårgripbara och på